

O'QUVCHILAR FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSIYALARNING RO'LI

Raxmanova Muqaddas Qaxramonovna,
Toshkent viloyati ChDPI p.f.f.d.(PhD)
Mirjalilova Bargida Baxadirovna,
TVCHDPI Magistr
+99891 226 92 25

Annotatsiya: Maqolada o'quvchilar faolligini oshirishda innovatsiyalar orqali bola tarbiyasiga ta'sir ko'rsatuvchi pedagogik, ijtimoiy, psixologik shart-sharoitlarni o'rganish va milliy mentalitetimizga mos keladigan tarbiya uslubini tanlash, ish jarayonida unumli foydalanish haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar. ijtimoiy faollik, ma'naviy faollik, madaniyat, keng dunyoqarash, ijtimoiylik, pedagogik vaziyat, innovatsiya, ko'nikma.

ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ – КАК СОЦИАЛЬНАЯ ПОТРЕБНОСТЬ

Аннотация: В статье рассматривается изучение педагогических, социальных, психологических условий, влияющих на воспитание детей через нововведения в повышении активности учащихся, и выбор методов воспитания в соответствии с нашим национальным менталитетом, их эффективное использование в рабочем процессе.

Ключевые слова: Социальная активность, духовная активность, культура, широкое мировоззрение, социализация, педагогическая ситуация, навык, новаторство, мастерство.

INCREASING THE SOCIAL ACTIVITY OF STUDENTS AS A SOCIAL NEED

Abstract: The article discusses the study of pedagogical, social, psychological conditions that affect the upbringing of children through innovations in increasing the activity of students, and the choice of upbringing methods in accordance with our national mentality, their effective use in the work process.

Key words. Social activity, spiritual activity, culture, broad outlook, socialization, pedagogical situation, skill, innovation, mastery.

Ma'lumki, uzluksizlik va uzviylik ta'lim tizimda ortiqcha takroriylikka chek qo'yib, avvalo, jamiyatning ma'naviy va intellektual salohiyatini kengaytiradi, qolaversa, davlatning ijtimoiy va ilmiy-texnik taraqqiyotini takomillashtirish omili sifatida ishlab chiqarishning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Bugungi kunda ta'lim jarayonini innovatsiyalar orqali yuksak saviyada tashkil etish, O'quvchilarning intellektual faolligini oshirishga xizmat qilmoqda. Intellektual faollik esa bo'lajak o'quvchini ta'limning keyingi bosqichiga har tomonlama tayyorgarlik ko'rishiga, kelajakda biron sohada mutaxassis bo'lib yetishishiga yordam beradi. Intellekt (lotincha intellectus - ya'ni aql, idrok, zehn) degan ma'noni anglatadi. Bu degani kishining bilish faoliyati, tor ma'noda tafakkuri, fikr yuritish jarayonini shakllantirish demakdir. Zamonaviy pedagogikaning vazifasi o'quvchilar intellektual faolligini oshirishda ta'lim jarayonida innovatsiyalarni qo'llashni talab etmoqda. Pedagogik termin sifatida esa innovatsiya tushunchasi, yangi tushunchalardan biri bo'lib, unga turli ta'riflar va fikrlar bildirilmoqda. O'zbekiston milliy ensiklopediyasida innovatsiya so'zi quyidagicha izohlanadi: innovatsiya - inglizcha innovationas - kiritilgan yangilik, ixtiro bo'lib, ilmiy-texnika yutuqlari va ilg'or tajribalarga asoslangan texnika, texnologiya, boshqarish va mahoratni tashkil etish kabi sohalardagi yangiliklar, faoliyat doiralari qo'llanilishi, deb ko'rsatilgan. Bugungi kunda ta'lim jarayonida yangiliklarni joriy etish yaxshi samara bermoqda. Ta'lim sohasidagi yangiliklar, ta'limga yangilik va o'zgartirish kiritish, mavjudlarini yaxshilash va takomillashtirishni taqozo etadi. Shuning uchun har doim ham ta'lim jarayonida qandaydir o'zgarishlar sodir bo'ladi. Hozirgi davrni jamiyatning barcha sohalari kabi ta'lim sohasida ham katta va tezkor o'zgarishlar davri deb atash mumkin. Yangiliklarning turli ko'rinishlari mavjud. Yangiliklarning turlari asosan metodologik sabablarga ko'ra ajratiladi. Ta'lim sohalari bir-biri bilan shu darajada uzviy bog'liqki, bir sohadagi yangiliklar, istalgan boshqa sohada yangiliklarni vujudga keltiradi. Shuning uchun ta'limning ayrim komponentlarida yangiliklarning joriy etilishi, qo'llangan yangiliklarning umumiy samaradorligini aniqlashni talab etadi. Bizning fikrimizcha, birinchi asosiy mezon bu yangilikning qanday muhitda joriy qilishga bog'liq. Ikkinchi mezon yangilikni qo'llashning yo'llari, uchinchi yangilik joriy qilish tadbirlarining kengligi va chuqurligi, to'rtinchi mezon-yangilikning vujudga kelishiga sabab bo'lgan asos. Ta'limning qaysi sohasiga yangiliklarning kiritilishi va qo'llanilishiga qarab, birinchi mezonga quyidagi yangiliklarni kiritish mumkin: 1) ta'lim mazmunida, 2) texnologiyasida, 3) tashkil qilishda, 4) boshqarish tizimida. Yangiliklarni joriy qilishning yo'llaridan qat'iy nazar ularni quyidagilarga ajratish mumkin: a) tizimli, rejali, oldindan o'ylangan; b) kutilmagan, o'z-o'zidan paydo bo'lgan, to'satdan paydo bo'lgan. Yangiliklarni joriy qilish tadbirlarining kengligi va

chuqurligidan qat'iy nazarularning quyidagi turlarini sanab o'tish mumkin: 580 a) ommaviy, katta, global, tizimli, keskin, asosli, muhim, jiddiy, chuqur va boshqalar; b) qisman, kichik, mayda. Yangilikning paydo bo'lish xususiyatiga qarab ularni quyidagicha birlashtirish mumkin: a) tashqi va b) ichki. O'quvchida o'zlashtirishga nisbatan motiv hosil bo'lsa, o'quv materialini tez va oson o'zlashtiradi. Ta'lim jarayoniga yangiliklarni joriy qilishda o'quvchilarda motiv komponenti hosil qilish muhim ahamiyatga ega. Motivlarni hosil qilishda quyidagilarga e'tibor qaratish lozim: 1. Berilgan bilim va ko'nikmalarning zarurligini tushuntirish; 2. Shaxsiy mas'uliyat hissini yaratish; 3. Ta'lim jarayonida vaqtida o'quvchilarning qiziqishini uyg'otish va saqlab turish; 4. Oritirilgan bilimlardan hayotda qanday foydalanish mumkinligini tushuntirish; 5. Ma'qullash, e'tirof etish, rag'batlantirish; 6. Sog'lom raqobat; 7. Olingan bilimlardan kelajakda o'quvchilar qanday muvaffaqiyatlar qozonishlari mumkinligi haqida muloqot qilishga imkon berish; 8. Tanlash imkoniyatini yaratish. Shuni ta'kidlash lozimki motivlar hosil bo'lishi uchun o'quvchilarda ehtiyoj tug'ilishi lozim. Ehtiyojlarni e'tiborga olishda quyidagi imkoniyatlar yaratilishi kerak: 1) fiziologik, ta'lim jarayoniga xalaqit bermaydigan xona, ya'ni talabalar uchun qulay sharoit yaratish; 2) xavfsizlik, (bu yerda nafaqat jismoniy, balki muloqot vaqtidagi xavfsizlik to'g'risida so'z bormoqda) ya'ni o'quvchilarning bemalol savol berish va bahslashish muhitini vujudga keltirish. Faqatgina ishonch va o'zaro hurmat muhiti har bir o'quvchiga samimiy bo'lish, o'z fikrlarini bemalol bayon etish hamda begona nuqtai nazarni egallash – o'rganishga imkon beradi. Demak, ta'lim sohasidagi innovatsiyalar va o'zgarishlar ijtimoiy taraqqiyotning omili hisoblanadi.